

Asia: VN/179/2024-UM

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Finnfund Oy -nimisestä osakeyhtiöstä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Tietosuojavaltuutetun lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Finnfund Oy -nimisestä osakeyhtiöstä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettu laki Finnfund Oy -nimisestä osakeyhtiöstä käsittelee suureksi osaksi oikeushenkilöitä, erityisesti sitä, millaiset roolit Finnfund Oy:llä ja sen tytäryhtiöllä olisi tulevaisuudessa. Valtaosa HE-luonnoksessa käsitellyistä kysymyksistä oli sellaisia, etteivät ne kuulu tietosuojavaltuutetun toimivaltaan eikä tietosuojavaltuutetulla ole niistä siksi lausuttavaa. Koska oikeushenkilöissä on kuitenkin vastuuhenkilöinä luonnollisia henkilöitä, HE-luonnoksessa ehdotetuilla lainsäädäntömuutoksilla on liityntä myös henkilötietojen suojaan. Alla on yksittäisiä nostoja henkilötietojen suojaan liittyen.

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 kohdan mukaan henkilötiedoilla tarkoitetaan kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön ("rekisteröity") liittyviä tietoja. Henkilötietojen käsittely on vuorostaan määritelty yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 2 kohdassa toiminnoksi tai toiminnoiksi, "joita kohdistetaan henkilötietoihin tai henkilötietoja sisältäviin tietojoukkoihin joko automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen tai manuaalisesti [-]". Muun muassa tietojen luovuttaminen "siirtämällä, levittämällä tai asettamalla ne muutoin saataville" lukeutuu jäljempänä 4 artiklan 2 kohdassa lueteltuihin käsittelytoimiin. Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetun Finnfund Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 10 §, 11 §, 16 §:n 2 momentti ja 25 § käsittelevät tietojen luovuttamista eri tilanteissa. Näiden pykälien välillä ja toisinaan sisälläkin vaikuttaisi olevan olosuhteista riippuen vaihtelua sen suhteen, onko tietojen luovuttamisen ja/tai saamisen kriteerinä tarpeellisuus vai välttämättömyys. Vaikuttaisi siltä, etteivät luovutettavat tiedot kaikissa tilanteissa sisältäisi henkilötietoja, mutta käytännössä niihin kuitenkin usein sisältyisi muiden tietojen ohella myös henkilötietoja.

Esimerkiksi HE-luonnoksessa ehdotetun Finnfund Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 10 §:n ("emoyhtiön tiedonluovutusvelvollisuudet ja -oikeudet") säännöskohtaisissa perusteluissa on todettu, että luovutettavat tiedot voisivat sisältää myös EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ja muun tietosuojasäätelyn mukaisia henkilötietoja. Samassa yhteydessä on myös todettu, että

ulkoministeriön tulisi pyrkiä tietojen minimoimiseen ”tietosuoja-asetuksen minimointivelvoitteen mukaisesti”. Edellä mainittu tietojen minimoinnin periaate perustuu EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, jonka mukaan henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä kerätään. Muutkin yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan mukaiset henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet on luonnollisesti hyvä huomioida. Henkilötietoja luovutettaessa huomiota on kiinnitettävä esimerkiksi myös käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteeseen (yleinen tietosuoja-asetus 5 artikla 1 kohta b alakohta), jonka mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla.

HE-luonnoksessa ehdotetussa laissa Finnfund Oy -nimisestä osakeyhtiöstä on monin paikoin annettu ulkoministeriölle oikeus saada emoyhtiöltä ja tytäryhtiöltä tietoja salassapitosäännösten estämättä. Tätä tiedonsaantioikeutta on perusteltu omistajaohjauksella ja sillä, että ulkoministeriö voisi varmistua toiminnan asianmukaisesta hoitamisesta. Ehdotetun 7 §:n 2 momentin mukaan ulkoministeriö toimii emoyhtiön omistaja-ohjaajana, ja ehdotetun 24 §:n 1 momentin mukaan ulkoministeriö ohjaa ja valvoo tytäryhtiön toimintaa.

Yleisellä tasolla todettakoon, että tietojen vastaanottajalla tulee olla lainmukainen peruste henkilötietojen käsittelylle. Lisäksi perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään katsonut, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tietoja hallussaan pitävään viranomaiseen kohdistuvalla salassapitovelvollisuudella suojataan. Tiedonsaantioikeus on henkilötietoja luovutettaessa ja käyttötarkoituksen muuttuessa pystyttävä perustelemaan yleistä tietosuoja-asetusta vasten. Tässä yhteydessä on huomioitava muun muassa yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artikla.

Tietosuojavaaltuutettu muistuttaa myös perustuslakivaliokunnan vaatimuksista sääntelylle. Perustuslakivaliokunta on tietojen saamista ja luovuttamista koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta arvioidessaan kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tietojensaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Tällöin tietojensaanti- ja luovuttamismahdollisuus on voinut liittyä jonkin tarkoituksen kannalta ”tarpeellisiin tietoihin”, jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus ”tietojen välttämättömyydestä” jonkin tarkoituksen kannalta. On myös hyvä huomata, että perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin.

Lisäksi olisi hyvä olla yksiselitteisen selvää, mikä taho on käsiteltävien henkilötietojen osalta rekisterinpitäjä, eli mikä on se taho, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Finnfund Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annettua lakia koskevassa HE-luonnoksessa rekisterinpitäjää tai yhteisrekisterinpitäjiä ei ole nimetty julkilausutusti, mutta ehdotetun 10 §:n säännöskohtaisista perusteluista syntyy se vaikutelma, että rekisterinpitäjän roolia olisi mahdollisesti suunniteltu ulkoministeriölle. Joka tapauksessa voisi olla hyvä, että ehdotettuun lakiin lisättäisiin vielä erillinen maininta siitä, mikä taho tai mitkä tahot olisivat rekisterinpitäjän tai yhteisrekisterinpitäjien asemassa silloin kun on kyse luonnollisten henkilöiden henkilötietojen käsittelystä Finnfund-konsernissa. Tietosuojavaaltuutettu suosittelee, että rekisterinpitäjäksi

osoitettaisiin sellainen taho, joka tosiasiallisesti käyttää rekisterinpitäjälle kuuluvaa määräysvaltaa ja pystyy myös toteuttamaan rekisterinpitäjälle kuuluvat velvoitteet.

Heino Mari
Tietosuojavaltuutetun toimisto